

ORATORIUM

‘de moordenaar en de pianospeler’

over

de val van Srebrenica

Libretto voor strijkers ensemble, koor, en declamatoren van

Paul Kapteyn

op muziek gezet door

Pablo Escande

Uitgevoerd op 11 juli 2015 20 jaar na de val in de Buiksloterkerk, Amsterdam
Noord o.l.v.

Joost Schouten

1. Het lied van Kaïn en Abel

Adam nu had gemeenschap met Eva, zijn vrouw
En zij werd zwanger en baarde Kaïn, een man en haar zoon
Voorts baarde zij Abel die schaapherder werd
Terwijl Kaïn het land ging bewerken

Het lot was Abel gunstig gezind, althans in Kaïns ogen
Hij benijdde zijn broer om deze gunst, hij nam hem mee
Raapte een steen en sloeg hem dood
Maar wat hij deed, wilde hij niet weten

Toen hij hoorde vragen, *'waar is Abel uw broer?'*
'Ik weet het niet!', zei hij. *'Ben ik mijn broeders hoeder?'*
Hoon werd zijn deel, en hij hoorde stemmen:
'Gij hebt uw broeder vermoord'

*'Een zwerver en vluchteling zult Gij zijn, hier op aarde
Die U niet meer de volle opbrengst geven zal'*
Toen brak Kaïn. *'Mijn misdaad is te groot om de straf te verdragen
Ik heb geen leven meer, iedereen wil mij dood'*

'Nee', hoorde hij, 'niet uw dood maar het recht'
Hij die zijn eigen broeder vermoordde
Ging dolende rond zonder rust te vinden
Tot hij wordt gevangen gezet en berecht

De volkeren kunnen opnieuw beginnen
Hij die zijn broeder vermoordt
Zal zijn straf niet ontlopen
Maar wie is vermoord, wordt niet tot leven gewekt

2. Het lied van de gevallen hoogmoed

Stefan Dusan maakte
Van Servië een koninkrijk
Het gezag van de koning verzwakte
En krijgsheren werden de baas

Tussenzang:

In die dagen was er geen koning
Ieder deed wat in zijn ogen goed was
En wie zich opwierp als koning
Was vals

Fataal was de slag op het Merelveld
Tegen de Ottomanen, Het Kosovo Polje
waar Servië achterbleef
Prooi van vreemde mogendheden

Vier eeuwenlang waren Turken de baas
Toen volgden andere heersers
Die zich voedden met hetzelfde geweld
Als waaronder ze bezweken

Oostenrijk, Duitsland, de Sovjet-Unie
En Joegoslavië zelf. Waar Kroatië
Slovenië hun autonomie begeren
Wil Servië als hegemoon heersen

Tussenzang:

In die dagen was er geen koning
Ieder deed wat in zijn ogen goed was
En wie zich als koning opwierp
Was vals

Verongelijkt, boven het recht
Verblind door de hoogmoed
Worden verminking en moord
Door het eigen doel geoorloofd

3. Het lied van de verloren eendracht

Ook Bosnië eens een koninkrijk
Werd door de Turken veroverd
Zijn draak Hussein Gradacevic
Verenigde Christenen en Moslims

Tussenzang:

Er was eens een koning
Die eendracht smeedde
Tegen de vijand en vetes bezwoer
Maar de strijd verloor

De strijd tegen de Turken
Werd door de vijand beslist
Daarna heersten andere staten
Tenslotte Joegoslavië zelf

Zijn overheersers verdwenen
De koning werd ziek en ging dood
De bindende kracht werd verbroken
De broederstrijd brak los

Waar Christenen en Moslims
Zij aan zij de vijand bevochten
Moorden zij In de strop verstrikt
Van wederzijdse beschuldigingen

Tussenzang:

Er was eens een koning
Die eendracht smeedde
Tegen de vijand en vetes bezwoer
Maar de strijd verloor

Bosnië barst als een schaal
In stukken uiteen
Ieder zijn god
En van God vergeten

4. Het lied van de verloren zoon

Hier begroef Salima haar zoon
Toen ze moest vluchten voor de vijand
Nu is ze terug na vier jaar, en in het struikgewas
Vindt ze zijn graf en praat tot hem

*Toen ik je baarde
Was ik gelukkig
Je was een goede jongen
En op school was je knap*

*Als ik terugkeer
Zal ik je graf omheinen
Je verdient het niet
Om hier in de doornen te liggen*

*Je moeder is alleen, mijn zoon
Je hebt geen broer en geen vader
Ik heb geen man en geen zoon*

Vijf dagen nadat haar zoon was gedood
Viel de stad in de handen van de vijand
Haar andere zoon Nermin ontsnapte
Haar man Ramo werd gepakt

En voor een camera gezet
Hij moest schreeuwde tot Nermin zijn zoon
In de bergen, zo hard als hij kon

R: 'Daal af, hier ben ik'

De vijand beet hem toe

V: 'Naar wie? Zeg het'

R: 'Naar Ramo!'

*V: 'Donder op met je Ramo. Zeg, 'naar de bevrijders'.
Dat is goed, 'naar je bevrijders'*

*R: 'Nermin, daal af, ik ben hier
Wees niet bang voor de bevrijders
Daal af, jullie allemaal
Nermineeeee.....*

Salima's tweede zoon en haar man verdwenen
En werden deel van het afgrijselijke getal
7714 mannen die werden vermist
Ergens in de plooiën van de aarde

En werden gevonden, maar niet altijd
en niet altijd gekend
Kaïn wilde niet weten
Maar wie om Abel treurt, wil wel

*'Ik wil weten wat er met mijn familie gebeurde
Ik wil weten waar hun lichamen zijn*

*Die dan zorgvuldig moeten worden gekend
Als dat mogelijk is*

*Ik wil ook weten wie ze hebben gedood
Die moeten worden vastgezet en gestraft*

Anders vind ik geen rust'

5. Het lied van de uitgestorven vogel en de mensheid

De mensheid herbergt vele volken
Waarvan niemand meer heeft gehoord
Zij zijn als uitgestorven vogels,
Verhongerd, verdorst, vermoord

Zij baden tot hun God
Om hun bede te verhoren
Maar ook van die God
Werd na hun dood niets meer vernomen

In de palm van Zijn hand
Staat hun naam geschreven
Maar wie weet waar
Zijn hand is gebleven

Andere volken overleefden
In de strijd om eten, drinken
En omwille van de strijd
Intern broederschap, extern nijd

Ook zij baden tot God
Als wondermiddel om te overleven
Als wapen tegen angst
En om moed in te drinken

Gaandeweg zijn die volken
Tot de mensheid geworden
Waarvan iedereen via een ander
Iedereen kent

God van die mensheid is
De Internationale Gemeenschap
Zijn vergaderlokalen
Zijn pers, tv en internet

Tot die God bidden zij
Die dreigen te bezwijken
In de strijd om het bestaan
Ken ons, wees ons nabij

Soms treedt Hij op
Streng, rechtvaardig en genadig
Maar vaak kijkt Hij weg
Besluiteloos, gewetenloos, en krachteloos

O Internationale Gemeenschap
Die sterker is dan welk volk op aarde
En tegelijk zwak als de zwakste schakel
Aan wiens kans staat Gij

O Gij, die boven de partijen staat
Voor wie kiest Gij partij
Of delft ook Gij het onderspit
En wordt partij in razernij

Wie zijt Gij, koning Arthur
Koning Salomo, of stadhouder Pilatus
Gij Internationale Gemeenschap
Die een vrede bewaart die er niet is

De pianospeler van de moordenaar

6. Het lied van de moordenaar en de pianospeler

Voorzang/citaat uit lied 2

In die dagen was er geen koning
Ieder deed wat in zijn ogen goed was
En wie zich als koning opwierp
Was vals

Generaal:

*U moet geen onzin verkopen
Maar antwoord geven op mijn vragen
Hebt U bevel gegeven om op mijn troepen te schieten,
Of niet*

Overste:

*Ik heb ze opdracht gegeven
Zich te verdedigen*

G:

*Tegen wie
Ze werden toch niet aangevallen*

O:

Ik ben aangevallen door mortieren en tanks

G:

*Conform de overeenkomst van april-mei 1993
Was het uw taak om de Moslims in Srebrenica
Te ontwapenen*

*Maar U hebt ze bewapend, zwarte handel gedreven
En voorbereid om tegen de Serven te vechten*

*Bovendien hebt U vandaag bevel gegeven
Om het vuur te openen op mijn soldaten*

Ik wil weten wat U wilt

Tussenzang/citaat uit lied 5:

O Gij, die de Internationale Gemeenschap zijt
Die sterker is dan welk volk op aarde
En tegelijk zwak als de zwakste schakel
Aan wiens kant staat Gij

O:

*Ik heb twee uur geleden met mijn meerdere overlegd
En ook met de nationale autoriteiten
De militaire missie van Dutchbat is voorbij
En ze hebben me gevraagd
Om de bevolking zo veel mogelijk te beschermen*

G:

U hebt ze meer geholpen dan nodig was

O:

*Ik ben hier om de burgerbevolking te helpen
Niet de militairen*

G:

*Ja, ja, jullie zijn hier om
De Moslims en de Kroaten te helpen*

*En ons Serviërs hebben jullie geïsoleerd
Vooral jullie Europese Commissaris*

*Hij heeft onze dromen en onze staat vernietigd
Zo wel voor ons als voor de Moslims*

*Beste man, we waren een gelukkig land
Alle bevolkingsgroepen leefden in vrede*

*Totdat de Moslims gingen doen wat hen
Door al die Westerse maffiosi was opgedragen*

Tussenzang/citaat uit lied 3:

Waar Christenen en Moslims
Zij aan zij de vijand bevochten
Moorden zij in de strop verstrikt
Van wederzijdse beschuldigingen

O:

*Ik zeg altijd, ik ben een pianospeler
Niet schieten op de pianospeler*

Tussenzang/citaat uit lied 5:

O Gij, die boven de partijen staat
Voor wie kiest Gij partij
Of delft ook Gij het onderspit
In de partijen strijd

G:

*U bent een waardeloze pianospeler
Bent U getrouwd en heeft U kinderen*

O:

Ik heb twee kinderen

G:

Hoelang hebt U ze niet gezien

O:

Een halfjaar

G:

Wilt u ze graag terugzien

O:

Pardon

G:

Wilt U ze terugzien

O:

Natuurlijk

G:

*Dat wilden mijn soldaten ook die U vandaag
In Srebrenica hebt gedood*

Dan gaat het snel
De veilige stad valt
Een gift van de hegemoon
Aan zijn getrouwen

Als wraak, zegt hij,
Op Moslimturken in deze regio
Doodde hij de weerbare
Vruchtbare mannen

Tussenzang/citaat uit lied 4:

*“Toen ik je baarde
Was ik gelukkig
Je was een goede jongen
En op school was je knap*

*Als ik terugkeer
Zal ik je graf omheinen
Je verdient het niet
Om hier in doornen te liggen*

*Je moeder is alleen, mijn zoon
Je hebt geen broer en geen vader
Ik heb geen man en geen zoon”*

In de oorlog werden honderd
duizenden mensen gedood

Slotzang/citaat uit lied 5:

En Gij, koning Arthur
Koning Salomo, of stadhouder Pilatus
Gij Internationale Gemeenschap
Die een vrede bewaart die er niet is

7. De dwang der verdraagzaamheid

Het dieptepunt werd het keerpunt
De Internationale Gemeenschap
Bombardeert en dwingt
Tot de onderhandelingstafel

Tussenzang/citaat uit lied 1:

'Een zwerver en vluchteling zult Gij zijn, hier op aarde
Die U niet meer de volle opbrengst zal geven'
Toen brak Kaïn. "Mijn misdaad is te groot om de straf te verdragen
Ik heb geen leven meer, iedereen wil mij dood"

Nee, hoorde hij, niet uw dood maar het recht
Hij die zijn eigen broeder had vermoord
Ging dolende rond zonder rust te vinden
Tot hij werd gevangen gezet en berecht

Dat was het begin van het einde
De pianospeler werd de overmacht
Die de hegemoon velde
En hem tot de rechter bracht

Tussenzang/citaat uit lied 4:

Salima's tweede zoon en haar man verdwenen
En werden deel van een afgrijselijk getal
7714 mannen die werden vermist
Ergens in de plooien van de aarde

En werden gevonden, maar niet altijd
en niet altijd gekend
Kaïn wilde niet weten
Maar wie om Abel treurt, wil wel

Na het bommengeweld
Valt de deur in het slot
De dwang der verdraagzaamheid
Richter over ons allen

Tussenzang/citaat uit lied 4:

*"Ik wil weten wat er met mijn familie gebeurde
Ik wil weten waar hun lichamen zijn*

*Die dan zorgvuldig moeten worden gekend
Als dat mogelijk is*

*Ik wil ook weten wie ze hebben gedood
Die moeten worden vastgezet en gestraft*

Anders vind ik geen rust"

Slotzang

Waar ieder iedereen kent
Waar niemand zich meer kan verschuilen
Waar niemand meer iemand ontkent
Kan ieder bij iedereen schuilen

In dit erbarmen geborgen
Trekken wij samen op
'Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap'
Totdat de dood ons zal scheiden

Amen